

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

Marta Kotarba-Kańczugowska

Katedra Pedagogiki Małego Dziecka
Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej
w Warszawie

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

Europa to

różnorodność

Chcemy zachować bogactwo i różnice charakterów, talentów, przekonań, zwyczajów, obyczajów, smaków... [...].

Fakt, iż Europejczycy nie mówią tym samym językiem nie może nam przeszkodzić. [...]

Różnorodność językowa nie ogranicza, ale raczej wzbogaca.

Tłumaczenie własne na podstawie: P. Kraus, *Between Mil land Hallstein. Cultural diversity as a challenge to European integration* [w:] P. Van Parijs (ed.) *Cultural Diversity versus Economic Solidarity. Proceedings of the Seventh Francqui Colloquium*, De Boeck, Brussels 2004.

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

- Wczesne nauczanie języków obcych rozwija się dynamicznie w całej Europie.
- Od roku szkolnego 2009/2010 wszystkie dzieci w Polsce, w klasach I-III szkoły podstawowej, uczą się obowiązkowo języka obcego [\[1\]](#).
- Jest to zgodne z trendem europejskim, gdyż w większości krajów naukę pierwszego języka obcego wprowadza się pomiędzy piątym a dziewiątym rokiem życia [\[2\]](#).

[\[1\]](#) 4. ust. 1. Rozporządzenia MEN z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2009 r., Nr 4, poz. 17).

[\[2\]](#) J. Enever (ed.) *ELLiE – Early Language Learning in Europe*, British Council, United Kingdom 2012, s. 43-60.

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim – proponowane zmiany

2014/2015

Decyzją dyrektora przedszkola lub osoby kierującej inną formą wychowania przedszkolnego dzieci mogą uczyć się języków obcych w ramach realizacji podstawy programowej

2015/2016

Obowiązek nauki języków obcych dla dzieci 5-letnich

2017/2018

Obowiązek nauki języków obcych wszystkich dla dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

- Głównym celem zmian jest wprowadzenie obowiązkowej, bezpłatnej nauki języka obcego nowożytnego dla wszystkich dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego.

Kto może nauczać języka obcego?

- Projekt (06.02.2014)
 - Kwalifikacje do nauczania języków obcych w przedszkolach i klasach I–III szkół podstawowych posiada również osoba, która ma kwalifikacje do pracy w przedszkolach lub klasach I–III szkół podstawowych określone w 4 ust. 1 lub 2, a ponadto legitymuje się świadectwem znajomości danego języka obcego **w stopniu co najmniej podstawowym (B2)**, o którym mowa w załączniku do rozporządzenia, **i która ukończyła studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny w zakresie wczesnego nauczania danego języka obcego.**

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

- Znaczenie wczesnego rozpoczynania nauki języków obcych było m.in. podkreślane w:
 - raporcie edukacyjnym pt. *Biała Księga Kształcenia i Doskonalenia. Nauczanie i uczenie się. Na drodze do uczącego się społeczeństw* (1995),
 - Deklaracji Barcelońskiej (2002),
 - *Handbook on Language Learning at Pre-primary School Level: Making it Efficient and Sustainable* (2011),
 - strategii *Education and Training 2020*.

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

- Upowszechnienie edukacji językowej jest zgodne ze strategią *Education and Training 2020*, w której po raz kolejny podkreślony został cel edukacji językowej: **język ojczysty + dwa**.

Ojczysty + 2

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

- W opracowaniu *Early Language Learning in Europe* (ELLiE) podkreśla się, że w związku z obniżaniem się wieku rozpoczynania przyswajania języka obcego przez dzieci **jest bardzo wiele do zrobienia** zarówno w obszarze działań metodycznych, jaki i badań naukowych.

J. Enever (ed.) *ELLiE – Early Language Learning in Europe*, British Council, United Kingdom 2012, s. 43-60.

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

- **Podnoszenie jakości** nauczania języków obcych stanowi więc nie tylko jeden z kluczowych celów strategii *Education and Training, 2020*^[1], ale ma także sprzyjać mobilności obywateli Unii Europejskiej, jak podkreślono w ogólnej strategii UE – Europa 2020 ('Europe 2020')^[2].

^[1] Zawiadomienie Instytucji i Organów Unii Europejskiej w sprawie strategicznych ram Europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia („ET 2020”) z dnia 12 maja 2009. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C119/2/28.05.2009.

^[2] Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Komunikat Komisji, Komisja Europejska, Bruksela, KOM(2010)2020 wersja ostateczna, 03.03.2010.

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

Jakość wczesnego nauczania języków obcych

Planowane cele edukacji w zakresie języka obcego nowożytnego w przedszkolu

- Uczestniczy w zabawach: muzycznych, ruchowych, plastycznych, konstrukcyjnych, teatralnych.
- Rozumie **bardzo** (???) **proste** polecenia i reaguje na nie.
- Powtarza rymowanki, **proste** wierszyki i śpiewa piosenki w grupie.
- Rozumie sens **prostych** historyjek opowiadanych lub czytanych, gdy są wspierane, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami.

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

- Wskaźnikiem efektywności wczesnego nauczania języków obcych **nie mogą być**:
 - liczba słów, które dziecko wymienia z pamięci,
 - zapamiętane teksty piosenek, które uczeń odtwarza często bez zrozumienia poszczególnych słów, czy zwrotów i tym samym, nie jest w stanie posłużyć się słowami z piosenki w innym kontekście.

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

- Celem wczesnych doświadczeń językowych powinno być **kształtowanie kompetencji różnojęzycznej** u dzieci oraz budowanie motywacji do uczenia się języków.
 - *Wie, że ludzie posługują się różnymi językami i aby się z nimi porozumieć trzeba nauczyć się ich języka. (jedno z wymagań szczegółowych na koniec klasy III).*

Różno- czy wielojęzyczność?

- Rozróżnienie Rady Europy
 - termin **wielojęzyczność** odnosi się do cechy społeczeństw,
 - termin **różnojęzyczność** używany jest do opisu kompetencji określonej osoby.

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

- Dane przedstawione w raporcie Komisji Europejskiej *Key Data on Teaching Languages at School in Europe 2012* potwierdzają, że wczesna nauka języka obcego ma pozytywny wpływ na uczniów nie tylko w zakresie umiejętności językowych, ale także: **postaw do innych języków i kultur oraz pewności siebie.**

Key Data on Teaching Languages at School in Europe 2012, European Commission: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, Brussels 2012, s. 146-151.

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

- Wczesne nauczanie języków sprzyja **promowaniu pozytywnych postaw** wobec wielokulturowości i wielojęzyczności.
- Nauczanie języków obcych staje się elementem edukacji międzykulturowej i **sprzyja rozwijaniu kompetencji różnojęzycznej**.

Różnojęzyczność

- Kompetencja różnojęzyczna **nie** jest tożsama z kompetencją językową w językach obcych.

Co powinno być cele wczesnego nauczania języka obcego?

- Rozwijanie **umiejętności komunikowania się** w języku ojczystym oraz w językach dodatkowych (skrypty interakcji).

Co powinno być cele wczesnego nauczania języka obcego?

Na kompetencję różnojęzyczną składa się oprócz sprawności językowej:

- **kompetencja komunikacyjna**, w tym wiedza socjolingwistyczna, związana ze znajomością skryptów interakcji;
- **kompetencja kulturowa**, która dotyczy wielu aspektów komunikacji (m.in. niewerbalnych) i obejmuje również sprawność interkulturową;
- **świadomość językowa**, która pomaga w zrozumieniu sposobu, w jaki język działa i jakie ma funkcje.

Co powinno być cele wczesnego nauczania języka obcego?

- Zwiększanie świadomości językowej u dzieci według modelu *Language Awareness* (Eric Hawkins).

Co powinno być cele wczesnego nauczania języka obcego?

- Popularyzacja wiedzy o językach oraz poszerzanie wiedzy uczniowskiej na temat zjawisk rzeczywistości powstających z udziałem języka.

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

- W 2012 roku Europejskie Centrum Języków Nowożytnych Rady Europy w Grazu (ECML) rozpoczęło realizację nowego programu działań zaplanowanych na lata 2012-2015, zatytułowanego ***Nauka poprzez języki: promowanie edukacji integrującej, różnojęzycznej i interkulturowej.***
- W wytycznych programowych zaleca się, aby nie ograniczać rozwijania kompetencji różnojęzycznej jedynie do zajęć z języków obcych.

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

- Pamiętać należy o występowaniu w opozycji:
 - **podstawowych interpersonalnych umiejętności komunikacyjnych** (BICS) oraz
 - **poznawczo-akademickiej sprawności językowej** (CALP).

BICS – *Basic Interpersonal Communicative Skills*

CALP – *Cognitive / Academic Language Proficiency*

Por. hipoteza wzajemnej zależności językowej J. Cumminsa. Rozróżnienie to omawia Cummins J. (1978) *Metalinguistic development of children in bilingual education programs: Data from Irish and Canadian Ukrainian-English programs*. [in:] Paradis M. (Ed.), *The Fourth Lacus Forum 1977*. Columbia, S C: Hornbeam Press, s. 29-40.

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

Podstawowe interpersonalne umiejętności komunikacyjne

Content and Language Integrated Learning (CLiL)

Poznawczo-akademicka sprawność językowa

Wczesne nauczanie języków obcych w Polsce w kontekście europejskim

- Biorąc pod uwagę wybiórcze nabywanie języka obcego przez dzieci i trudności z przenoszeniem umiejętności językowych na inne konteksty sytuacyjne istotne jest, aby zagwarantować **ciągłość poczynań pedagogicznych** między nauczaniem języków obcych w przedszkolu, w szkole podstawowej, a także w sektorze prywatnym, z którego usług korzysta coraz więcej uczniów.

- Dziękuję za uwagę 😊

- Marta Kotarba-Kańczugowska

- m.kotarba@onet.eu